

***Еңбек және адамның
пайда болуы.
Антропогенездің алғы
шарттары.***

***9 сынып.
6.04.17ж***

Мақсаты:

- ▶ *Еңбек және адамның пайда болуы, антропогенездің алғы шарттары туралы тақырыпты оқушылардың 90% «ДЖИГСО» әдісі арқылы меңгерту*

«Паравоз» ойыны

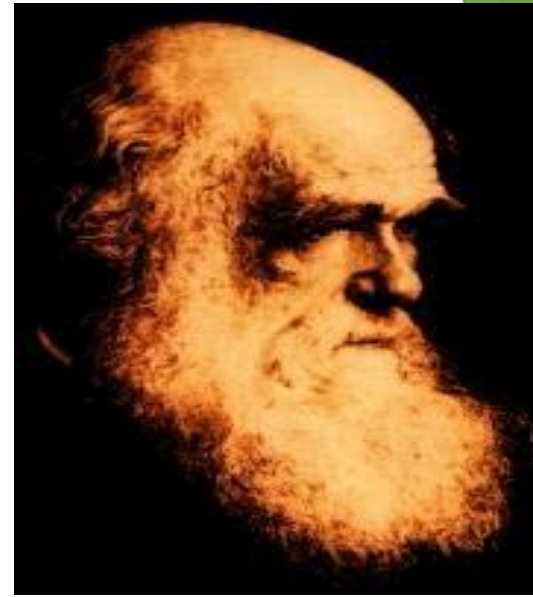
Топқа бөліну

«Кір жайғыш» әдісі

Сұрақтар

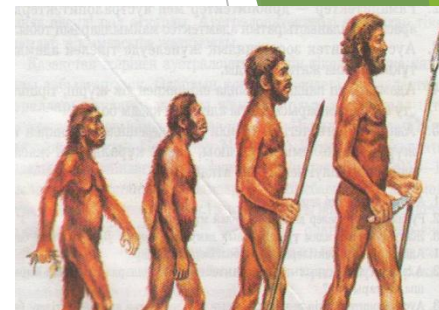
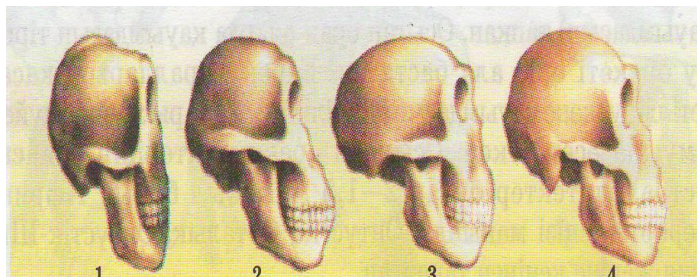
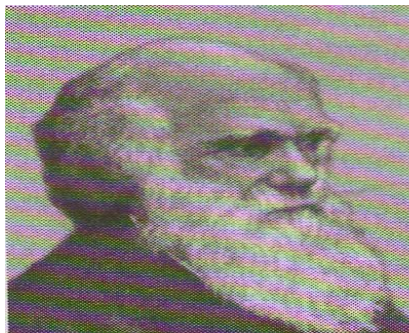
- 1.Адамның сүтқоректілерге ұқсас белгілерін ата**
- 2.Рудиментті мүшелер деген не?**
- 3.Атавизм деген не?**
- 4.Адам эволюциясында қандай кезеңдерді ажыратады?**

Дарвин өзінің
«Адамның шығу тегі
және жыныстық
сұрыпталу» (1871)
деген еңбегінде
адамның маймылтектес
адамдардан
шыққандығы жайлы
қорытынды жасады.

Чарльз Роберт Дарвин
(1809-1882)

**Ежелгі адамдардың денесін түк
басқан, құйрығы мен үлкен құлақтары
болған. Олар ағаш басында өмір
сүрді. Қазіргі заманғы адамдардың
пайда болуы қалай жүрді? Арғы ата
тектер қандай болды?**

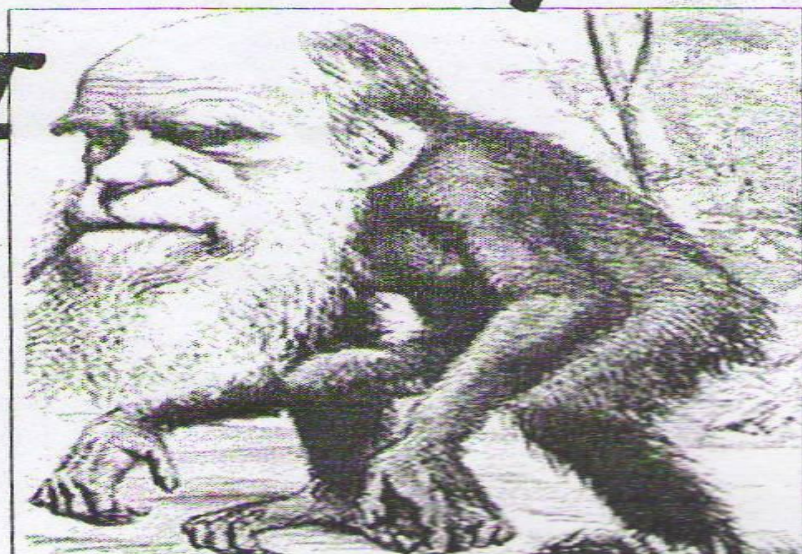
Ч.Дарвин
(1809-1882)

ДАРВИННИҢ ӨКІНІШІ

Мақсат РСАЛИН

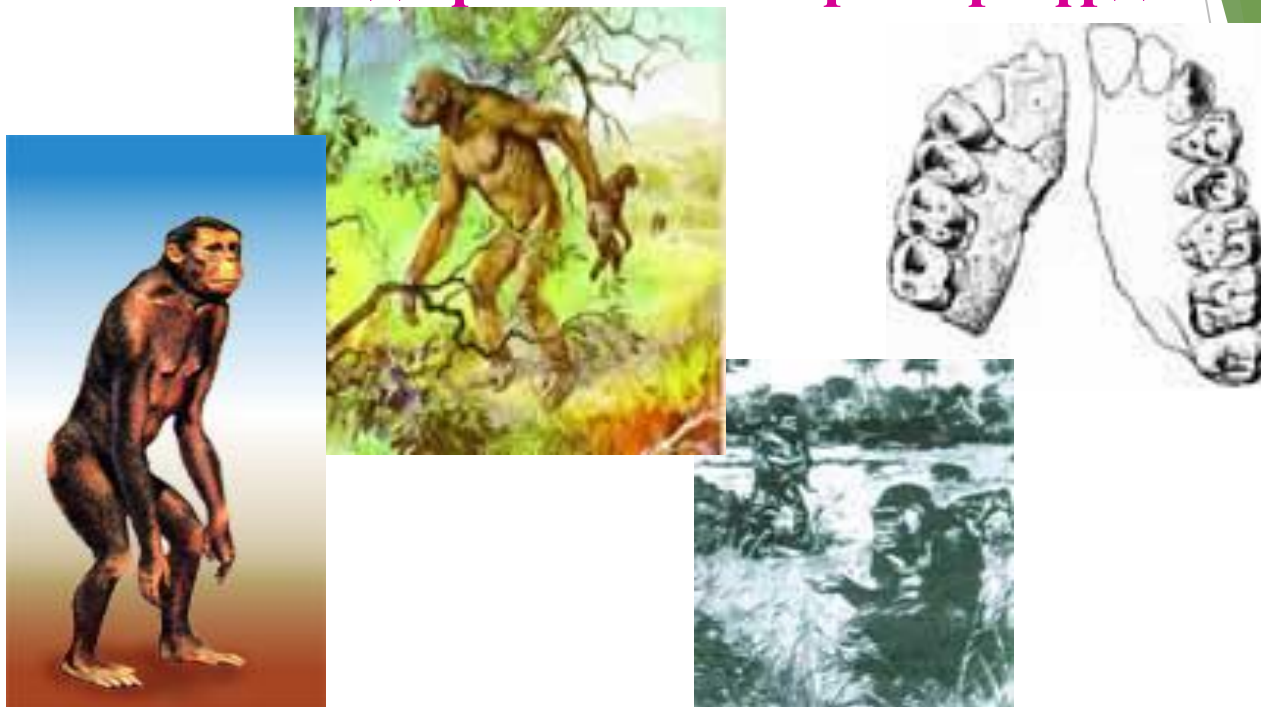
Чарльз Дарвиннің бір жақын досы оның «Адамның пайда болуы» атты еңбегін оқыған соң қатты ашуланған көрінеді. Дарвинге хат жазып, сонына: «Мен енді сенің досың емеспін, маймылдың тұқымымын, арғы атам маймыл», — деп жазыпты.

Ал Дарвиннің тағы бір замандасы былай депті: «Мейлі, мен ақ маймылдан жарала берейін, бірақ сол маймылды Құдай жаратты емес

РАМАПИТЕК

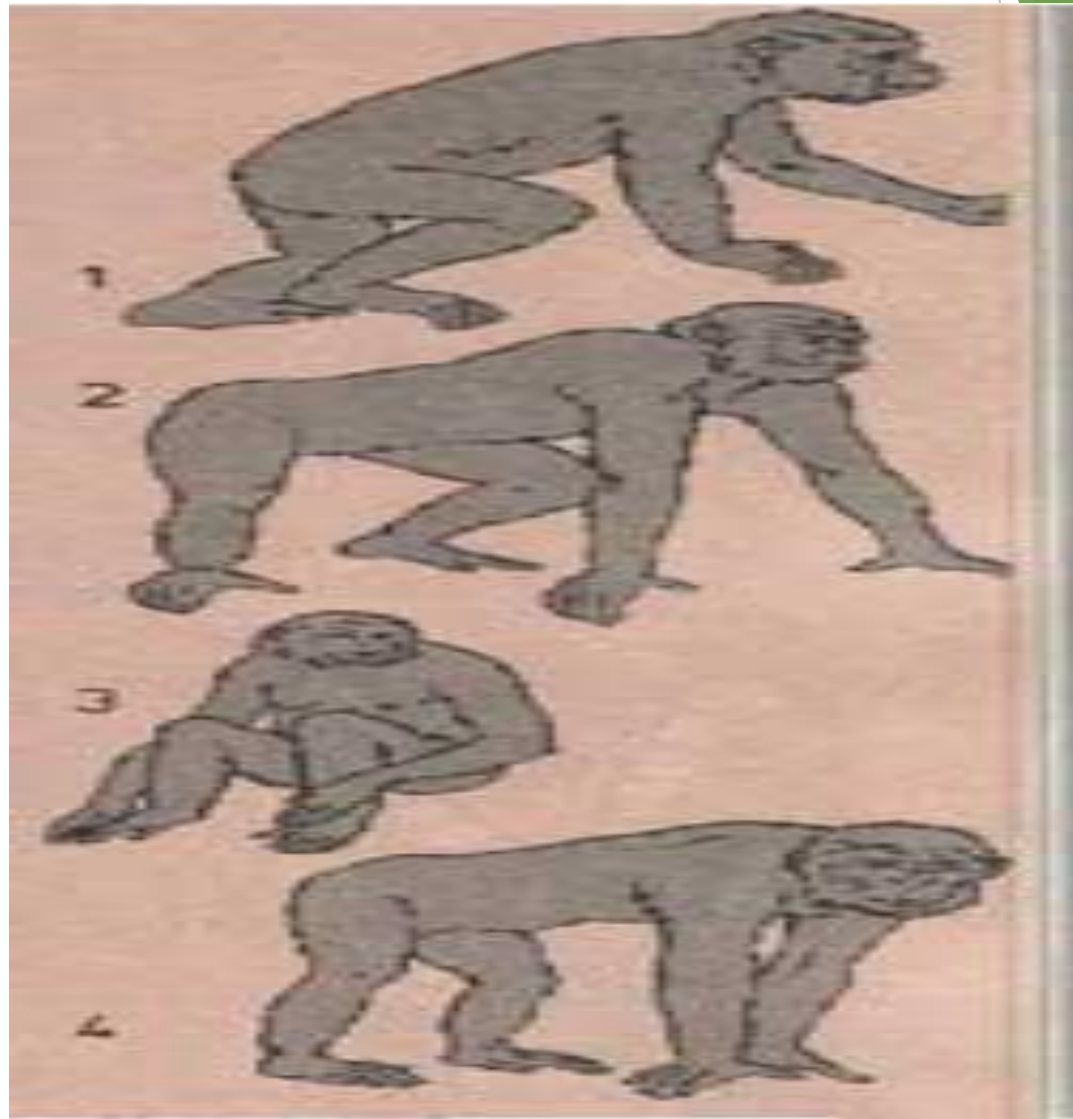
7-15 млн. жыл аралығында Африка, Европа мен Азияда рамапитектер өмір сүрді.

Ғалымдар біздің ғаламшарымызда(планета) 14 млн жыл бұрын гоминидтер тұқымдасына жатқызуға болатын маймылдар пайда болды деп болжайды. Бұлар – рамапитектер. Олар Үндістан, Шығыс Еуропа, Ресей аумағында тіршілік еткен. Қорегін іздеу, жұлып алу, қазу т.б кездерде үнемі еңкейіп, иіліп не тік тұрып, қолдарымен көптеген қимыл-қозғалыстар жасаған.

ДРИОПИТЕК

Дриопитектер(Dryopithecinae)-бұдан 25-14 млн жыл бұрын тіршілік еткен адамтектес маймылдардың бір тобы. Олар көбіне ағаш басында , кейде жерге түсіп тіршілік еткен.

АЛЫП

Австралопитек

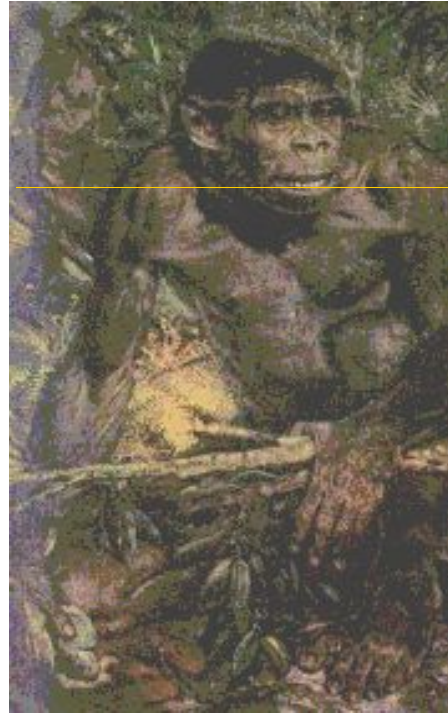
АВСТРАЛОПИТЕК АФАРЕНСИС – тік жүретін адам. Ежелгі адамдардың арғы тегі боп есептеледі. 10-5 млн жыл бұрын тіршілік еткен. Маймылдарға қарағанда бойын тік ұстап жүрген және ми сауытының көлемі ұлғайған. Топ болып тіршілік етті, еңбек құралы ретінде үнемі табиғи заттарды (сүйек, таяқ, тас) пайдаланған.

Ежелгі адамдар

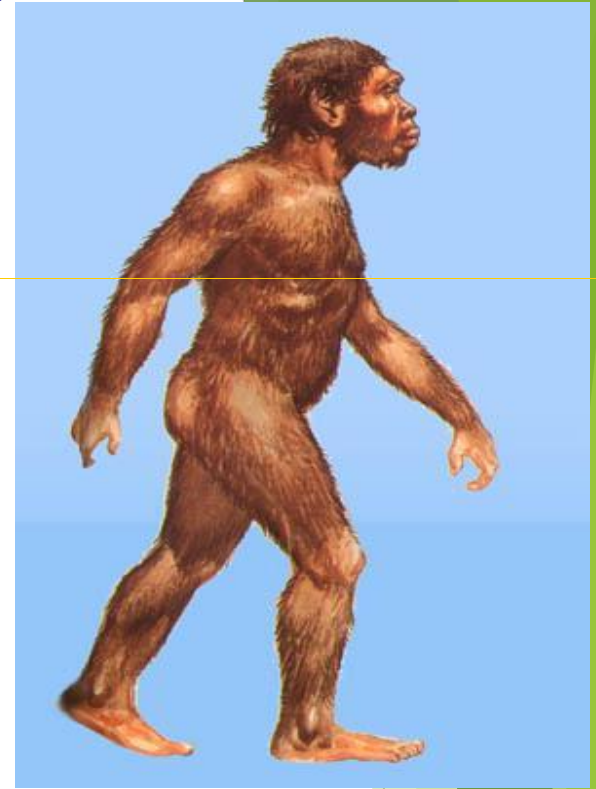
ПИТЕКАНТРОП

1891 жылы нидерланд ғалымы Эжен Дюбуа Ява аралынан тасқа айналған ежелгі адамның қазба қалдықтарын тапты.

Бұл қалдықты Э.Дюбуа «маймыл-адам»-питекантроп деп атады.

Қазіргі кезде питекантроптарды архантроптарға (ежелгі адам) жатқызады. Олар жер бетінде бұдан 1 млн жыл мен 500 мың жылдар арасында тіршілік еткен.

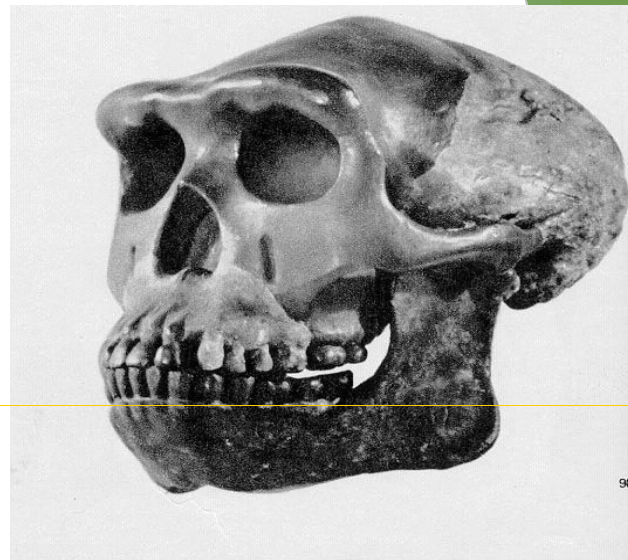
Ежелгі адамдар: питекантроптар, архантроптар, синантроптар (**Homo erectus**)

*Жер бетінде бұдан
1,0-0,7 млн жыл
бұрын тіршілік еткен
тік жүретін адам
(Homo erectus) түріне
жсататын адамдар.*

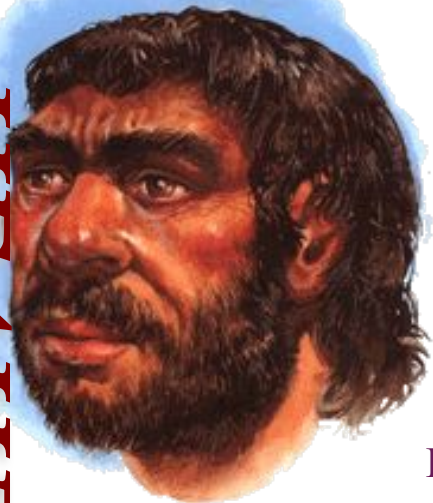

СИНАНТРОП

Синантроптар (қытай адамы) – Шығыс Азия аймағында тіршілік еткен. Қаңқа қалдықтары 1937 жылы Пекин маңындағы үңгірден табылды. Олар аң терілерін киім ретінде пайдаланып, үңгірлерде тұрған және отты пайдаланған.

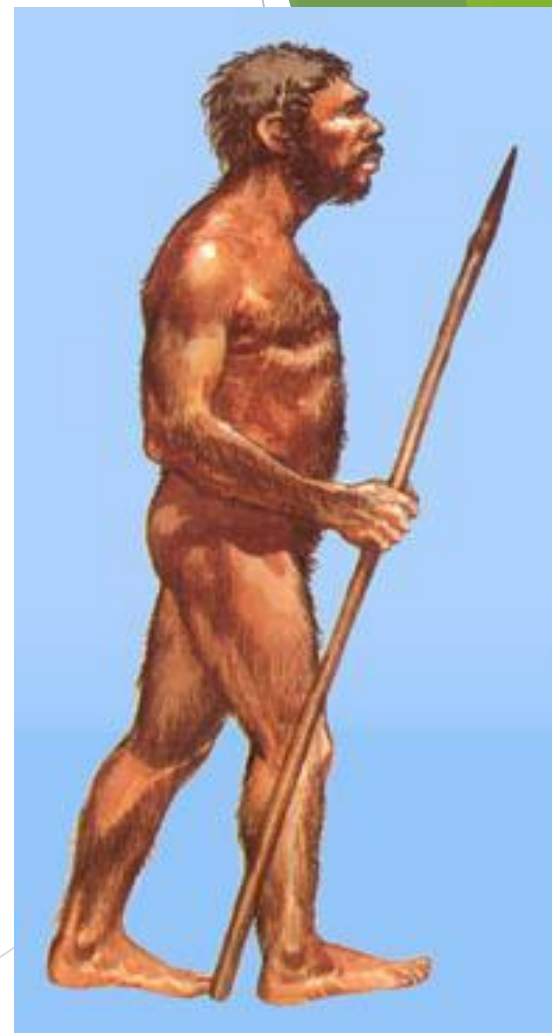

Ертедегі адамдардың ғылыми тілде палеонтроптар, кейде неандерталь адамдары деп атайды.

Палеонтроптар бұдан 1,5 млн.-250 млн. жыл бұрын өмір сүрген. Бойының ұзындығы 155-165 см, ал миының көлемі 1400 см³ болған. Ми сыңарларының маңдай бөлігі жақсы дамыған және астыңғы жақ сүйегі кішірейген.

Сүйектерінің қалдығы алғаш рет 1848 жылы Еуропада табылған. 1856 жылы Батыс Германия жерінде Неандерталь өзенінің аңғарынан ертедегі адамдардың қаңқа қалдықтары табылды. Ертедегі адамдардың қалдықтары, құрал жабдықтары Қазақстан жерінен де көптеп табылды. Мысалы: Қаратау өңірінен, Орталық Қазақстаннан, Алтай, Семей, Арал, Маңғыстау аймақтарынан.

НЕАНДЕРТАЛДЫҚ

26-мыңжылдық ине:
неандертальдықтар пайдаланған
ине ,адамдардың бірнеше
онжылдықтар бұрын киім тіге
білгенінің (D.Johanson, B.Edgar,
"From Lucy to Language", 99 бет).

Неандертальдықтар алғаш
рет өлген адамдарды
жерлеу үрдісін пайдаланған
адамдар.

*Ле-Мустье үңгірінде
жас
неандертальдықты
жерлеу кезі.*

Кроманьон адамы -

Алғаш рет 1868 жылы Франциядағы Кро-Маньон үңгірінен табылған. Кроманьон адамдары бұдан 50-30 мың жыл бұрын өмір сүрген. Оларды ғылыми тілде неантроптар деп атайды. Неантроптардың бойының ұзындығы 170-180 см, 30-40 жыл өмір сүрген. Бас сүйегіндегі ми сауытының көлемі шамамен 1400-1600 см³. Алдыңғы ми сыңарларының самай, маңдай бөлімдері өте жақсы дамыған.

КРОМАНЬОНДЫҚ

Бас сүйек қаңқасы,
Сахара/Африка

Ер адамның бас
сүйегі
(Германия)

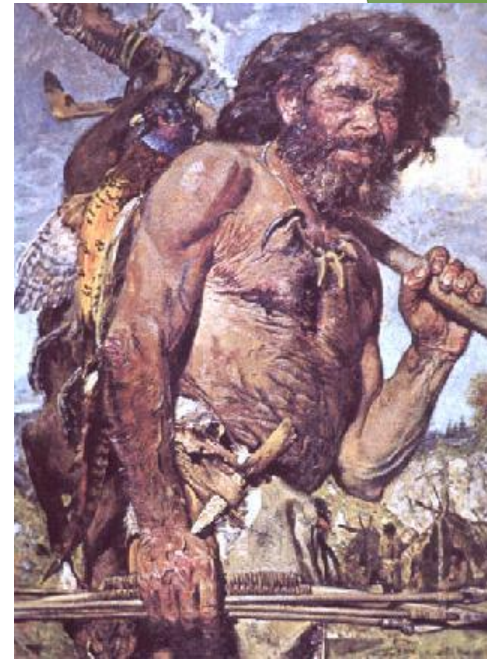

Батыс
Германиядан
табылған адам

КРОМАНЬОНДЫҚ

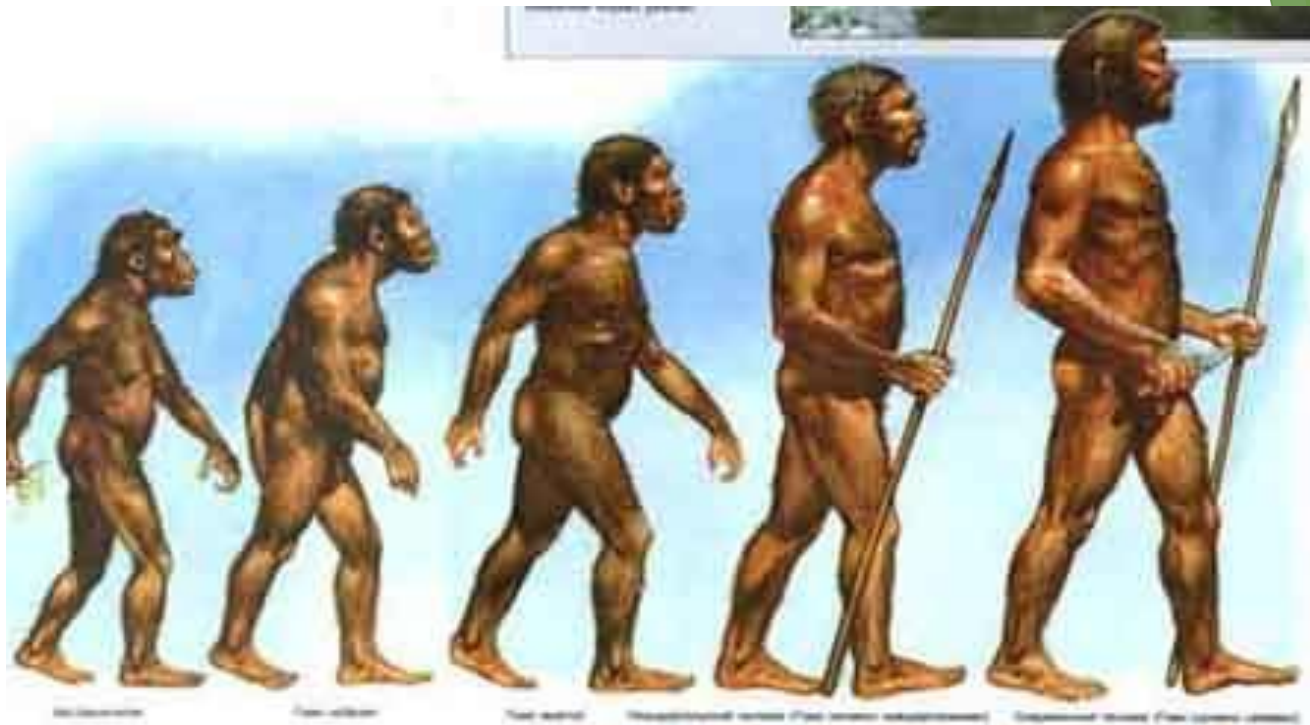
Кроманьондықтар мүйізді, сүйекті, тасты өңдеп әлдеқайда жетілдірілген құрал-саймандар жасады. Тайпа болып тіршілік етті. Тұрғын жайлар салды, әдет-ғұрыптар пайда болды. Өнер дамып, қыштан ыдыстар жасады. Егіншілікпен айналысты.

Кроманьондықтар әртүрлі тастардан түрлі бұйымдар жасай білді.

Зер

тар қазіргі
кен.

Ғалымдардың пікірінше біздің арғы ата- тектеріміз осындай эволюциялық жолмен өткен.

Көріп отырғандарыңыздай ата-тегіміз біртіндеп дамып отырған.

Адамдардың биологиялық эволюциясы осы деңгейде тоқтады.

Адам – органикалық дүние эволюциясында ең соңында пайда болған түр.

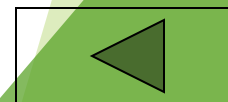
Қорытынды

Еңбек етудің нәтижесінде біздің ежелгі маймылға ұқсас ата-тектерімізде морфологиялық және физиологиялық өзгерістер пайда болды. Оны антропоморфоз деп атайды.

Еңбек – адам эволюциясындағы ең негізгі қадам.

Антропогенездің биологиялық факторларына – тұқымқуалайтын өзгергіштік, тіршілік үшін күрес және табиғи сұрыпталу жатады.

Қоғамдасып тіршілік ету, сөйлеу, ойлау, ақыл – ой – адам эволюциясындағы әлеуметтік қозғаушы күштерге айналды.

Австралопитек(ежелгі адамдар)

1

2

3

Қосымша хабарлама

Кезеңдері	Мидың көлемі
австралопитек	650см ³
неандертальдықтар	1300-1400см ³
кроманьондықтар	1500-1800см ³

Неандертальдықтар(ертедегі адамдар)

Кроманьондықтар (осы заманғы адамдар)

Қосымша мәлімет

Евгеника - адамның тұқым қуалау белгілері мен қасиеттерін жақсарту және ұрпақтары кемтар болатын некелерді болдырмау туралы ғылым. "Евгеника" (грек. "eugenes" — жақсы тұқым) деген терминді 1883 жылы осы ғылымның негізін қалаушы ағылшын зерттеушісі Ф. Гальтон енгізді. ХХ ғасырдың басында Еуропа мен АҚШ-та евгеника дами бастады. евгениканың басты мақсаты — малдардың асыл тұқымын шығару әдісін адамға қолдана отырып, адамның таза, ақ сүйек нәсілін шығару болды. "Бір нәсілдің басқа нәсілдерге қарағанда рухани және ақыл-ойы жағынан артықшылығы бар" деген нәсілдік теория құрылды.

Танымдық сұрақтар

1. XV ғасырда Қазақ хандығы орнап, Керей мен Жәнібек хандар халықты басқарған. Бірде Тәуке ханның ақылшы, кеңесшісі Жиренше шешен ауырып, төсек тартып, жатып қалады. Жақын жердегі емші, бақсыларды шақырып, қаратады, бірақ ем қонбайды. Соңында атақты Өтебойдақ деген емшінің барын біліп, соны шақырады. Өтебойдақтың емінен кейін Жиренше жазылып, тұрып кетеді. Жәнібек хан емшіге риза болып, алғыс айтады және бірнеше сұрақ қояды. Соның бірінде:

— қандай ауруды емдеу қиын?

— ол аурудың алдын алуға бола ма? деп сұрайды.

Қалай ойлайсындар, сіздердің пікірлеріңіз қандай?

2.«Біздің еліміздің халқын біріктіретін және болашақ іргетасын құратын басты құндылық – адам. Ол – дені сау, терең білімді, Қазақстан мемлекетіне аянбай еңбек етіп, үлес қосатын тұлға»
- деген мемлекет басшысының сөзі қай жылғы жолдауда айтылған, жолдау қалай аталады?

«ДЖИГСО»

әдісі

«Топтық тапсырма» стратегиясы

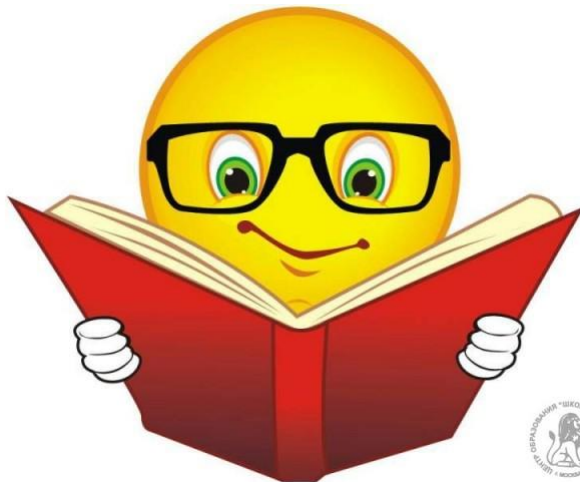
I-топқа. Еңбек қоғамдасып тіршілік ету.

II-топқа. Приматтар отрядының өкіліне сипаттама беру.

Дриопитектер. Адам эволюциясындағы рөлі

III- топқа. Аустралопитектер тіршілігіндегі рөлі. Епті адамның аустралопитектен қандай айырмашылығы бар.

Әр топ постер жасап, таныстырылым жасайды.

Сергіту сәті.

Арт терапия»

Терминдермен жұмыс

«Микрофон»

әдісі

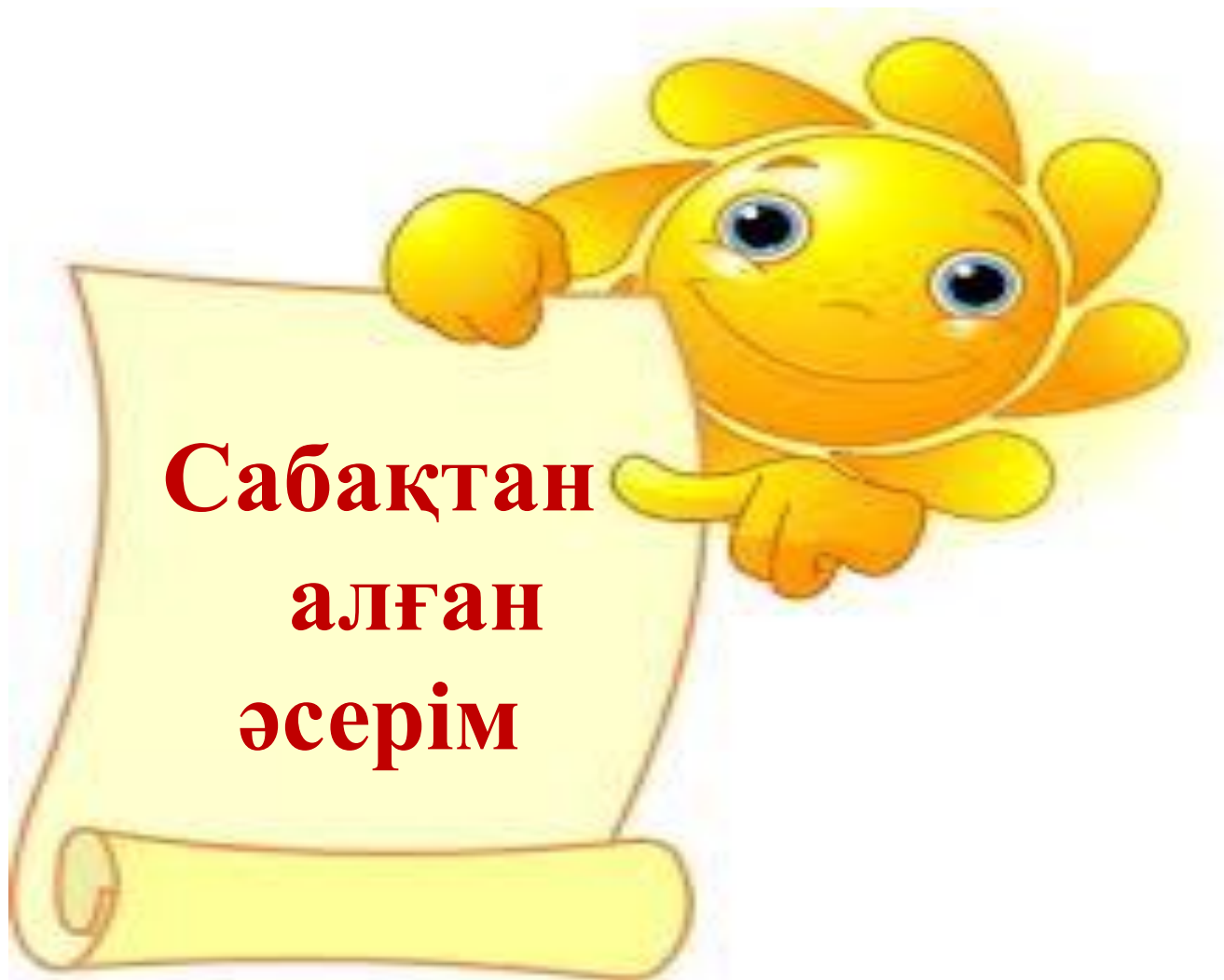
An illustration of an open book with a green cover and a red bookmark. The pages are cream-colored. The text is written on the left and right pages.

**Үйге тапсырма
беру**

§54-55 оку.

Көңіл-күй аралы

**Сабақтан
алған
әсерім**